

USE CASE

Økonomiske gevinster ved hypotetiske forbedringer af det psykosociale arbejdsmiljø

Det psykosociale arbejdsmiljø har betydning for arbejdsmarked og sundhed

Det psykosociale arbejdsmiljø kan have økonomiske konsekvenser for samfundet og virksomhederne. Den internationale forskning viser, at forskellige psykosociale eksponeringer på arbejdet, som fx **trusler, mobning, lav ledelseskvalitet** eller **uklare krav** i et vist omfang hænger sammen med dårligere helbred og større fravær¹.

Men samtidig er det svært at lave forsøg med ændringer i det psykosociale arbejdsmiljø, og det kan være svært for beslutningstagere at vurdere de potentielle effekter af at investere i forbedringer i arbejdsmiljøet.

Derfor er der brug for viden om, hvor stort forbedringspotentialet – og herunder det økonomiske potentiale – er for virksomheder og for samfundet ved en potentiel forbedring af arbejdsmiljøet.

Økonomiske analyser skal balancere behov for tværgående viden med behov for præcision og kausalitet

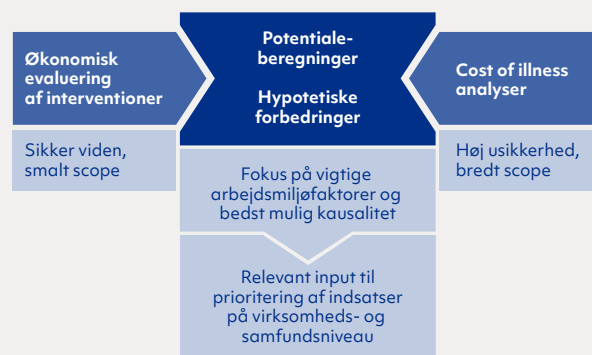
Økonomiske analyser af arbejdsmiljø kan bygge på forskellige tilgange. To typer af analyser som ofte bruges er:

- **Analyser, som ser på den samlede sygdomsbyrde**, og forsøger at udlede en andel, som kan henføres til arbejdsmiljøet, fx i form af cost of illness analyser, hvor man ser på arbejdsmiljøets andel af den samlede sygdomsbyrde^{2,3}. Fordi denne type analyser er så brede i deres problemstilling bygger de typisk på en lang række antagelser, som gør, at resultaterne er mere usikre.
- **Analyser af enkelte arbejdsmiljøinterventioner eller arbejdsmiljøindsatser**, som opregnes til samlede samfunds- eller virksomhedsøkonomiske konsekvenser. Da denne type analyser bygger på data fra konkrete interventioner, og ofte har et eksperimentelt design, som understøtter en god effektevaluering, er effekterne fra disse studier mere sikre. Men da der typisk er begrænset overførbarehed fra en indsats til et bredere felt af arbejdspladser og arbejdsmiljøproblemer, giver denne type analyser kun delvis input til prioritering på tværs af problemer og indsatser⁴.

En tredje vej til at lave arbejdsmiljøøkonomiske konsekvensberegninger er at lave modeller for hypotetiske forbedringer. Den arbejdsmiljøøkonomiske forskning bidrager her med beregninger af potentielle – eller hypotetiske – gevinster ved forbedringer i arbejdsmiljøet. I disse modeller bygger de økonomiske beregninger på epidemiologiske analyser baseret på statistiske analyser og viden om personer, som arbejder med forskellige arbejdsmiljøbelastninger. Den økonomiske model for hypotetiske forbedringer giver viden om reducerede omkostninger ved behandlinger i sundhedssystemet og lavere fravær på arbejdsmarkedet som følger af et forbedret arbejdsmiljø. Modeller for gevinster ved hypotetiske forbedringer i arbejdsmiljøet bidrager til:

- At give et indblik i, hvor stor betydning de forskellige belastninger har relativt til hinanden.
- At give et overblik over de omkostninger, som arbejdsmiljøbelastningerne medfører i form af sundhedsudgifter og tabt produktion på arbejdsmarkedet.
- På baggrund af disse omkostningsberegninger at kunne fungere som et input til prioriteringsdiskussioner og valg af indsatser i virksomheder, hos myndigheder og hos andre, der gerne vil forbedre arbejdsmiljøet.

FIGUR 1: Typer af arbejdsmiljøøkonomiske analyser

Modeller for hypotetiske gevinster understøtter beslutninger hos virksomheder og myndigheder

Viden om reduktionspotentiale og potentielle gevinster kan bruges i en række sammenhænge i udvikling og prioritering af indsatser hos virksomheder, myndigheder og rådgivere.

Det gælder fx:

- **Tilrettelæggelse af tilsynsindsatser og regulering på myndighedsniveau.**
Viden om udbredelse og alvorlighed af forskellige arbejdsmiljøproblemer er et vigtigt element i tilrettelæggelsen af arbejdsmiljøreguleringen og tilsynsindsatsen. Viden om de potentielle økonomiske gevinster ved ændringer i arbejdsmiljøet kan yderligere understøtte dette arbejde med prioritering og målretning.
- **Beslutningsstøtte til design og valg af indsatser.**
Virksomheder og arbejdsmiljøkonsulenter kan gennem beregninger af hypotetiske forbedringer se, hvilke resultater der skal opnås ved en arbejds miljøindsats for at indsatsen er omkostningseffektiv – hvor meget kan man fx investere i en sygefravær reducerende indsats med en given forventet effekt?
- **Som en del af vidensgrundlaget for virksomhedernes ESG-rapportering.**
Med de øgede krav om ESG-rapportering får arbejdsmiljø og medarbejdernes forhold en yderligere relevans. Særligt i forhold til den dobbelte væsentlighedsanalyse er viden om de potentielle virksomheds- og samfundsøkonomiske gevinster et input til prioritering og målformulering i virksomhedernes arbejde med social impact.

¹ Rugulies R, et al. [Work-related causes of mental health conditions and interventions for their improvement in workplaces. Lancet. 2023;402\(10410\):1368-81.](#)

² Tompa E. et al. [Economic burden of work injuries and diseases: a framework and application in five European Union countries. BMC Public Health \(2021\)21:49.](#)

³ Sundhedsstyrelsen: [Sygdomsbyrden i Danmark, København 2022.](#)

⁴ van Dongen JM, van der Beek AJ. [Economic evaluations in occupational health: what brings the best bang for the buck? Scand J Work Environ Health. 2022;48\(4\):249-52.](#)